

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXVI. Ex ratione idem confirmatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

Habemus igitur quindecim testes Latinos, & quindecim Græcos, qui ante dissidium nostrum exortum apertissime docuerunt, Spiritum sanctum à Patre & Filio produci, & spirari; ut iam intolerabilis planè Græcorum obstinatio deri debeat.

CAPVT XXVI.

Ex ratione idem confirmatur.

VIDE rationes multas apud sanctum Thomam lib. 4. contra Gentes, cap. 24. & quæstio. de potentia, art. 4. Ratio præcipua sancti Thomæ hæc. Si Spiritus sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab illo; hoc autem est contra fidem, quia tunc esset dualitas, non Trinitas: Igitur procedit à illo Spiritus sanctus.

Propositio argumenti ita probatur; Omnis distinctio in Deo nascitur ex relationibus originis: at si Spiritus non procederet à Filio, non esset inter eos ratio originis, ergo Spiritus non procederet à Filio, non distingueretur à Filio. Huius argumenti probatur iterum propositio, nam in Deo nihil est, nisi essentia & ratio, siue absolutum & relatum, sed essentia, & omnia absoluta sunt communia, ergo sola ratio distinguit. Vnde in Concilio TOLETANO XI. cap. 1. dicitur, in solis relationibus numerum cerni; proinde omnis distinctio ex relationibus ortum ducere. vbi enim non est distinctio, nec numerus esse potest. Præterea, si non essent communia tribus personis omnia absoluta: non essent tres personæ vna res, ut docet Concilium LATRANENSE cap. 2. Item non possemus defendere Dei simplicitatem, si possemus ostendere, nullam perfectionem esse in vna personâ, quæ non sit in alia, quare dubitari non debet, quia ratio distinguit Trinitatem.

Rursum, non quælibet ratio sufficit ad distinctionem faciendam; nam relationes non oppositæ non distinguunt, ut patet, quia in vno Patre sunt duæ relationes, paternitas & spiratio actiua, & tamen non distinguunt duas personas, ergo debent esse relationes oppositæ, ut distinguant.

Rursum, non quælibet oppositæ distinguunt, sed realiter se debent

se debent; nam relatio identitatis dicit oppositionē, sed non distinguit, quia non dicit oppositionem realem; rursus relationes oppositæ, & reales, vel fundantur super quantitate, vel æqualitas; vel super qualitate, vt similitudo; vel super actione, vt paternitas, & filiatio. sed in Deo non sunt relationes reales fundatæ & in quãtitate, aut qualitate, ergo solùm remanent relationes fundatæ in actione, quæ dicuntur relationes originis, quæ distinguere possunt personas.

Probatur assumptio; nam in Deo est quidem æqualitas, & similitudo, sed quia fundamentum horum omnium est sola essentia, quæ est vna numero, ideo istæ relationes rationis sunt, non reales. Non enim possunt esse reales relationes, vbi non sunt fundamenta proxima distincta realiter: & licet æqualitas & similitudo in Deo essent relationes reales, vt vult Scotus, tamen adhuc non posset inde sumi distinctio personarum. Nam Scotus putat ad hoc, vt sint relationes reales, non requiri distincta fundamenta, sed sufficere distincta subiecta relationum, & quoniam Pater & Filius sunt extrema realia, ideo putat eorum æqualitatem & similitudinē esse relationes reales.

Itaq; secundum hanc sententiam non sunt distinctæ personæ, quia æquales, aut similes sunt reali relatione æqualitatis vel similitudinis: sed è contrario, ideo reali relatione sunt æquales aut similes, quia distinctæ personæ sunt. solæ ergo relationes originis distinguuntur, & inde sequitur, vt iam probatum est, aut Spiritum sanctum originem ducere à Filio, & ad eum referri relatione originis, quod est ab ipso procedere; aut certè ab eo, non distingui, quod ne Græci quidem vnquam docuerunt.

Sed contra hanc rationem est obiectio molestissima, nam non videtur verum, solas relationes oppositas distingui in Deo realiter. Nam paternitas, & spiratio passiva distinguuntur realiter, & tamen non opponuntur. Similiter filiatio & spiratio passiva.

Respondent aliqui, paternitatem distingui à spiratione passiva, quia identificatur cum spiratione actiua, quæ passivæ opponitur. At contrà. Nam tunc spiratio actiua nõ posset esse in Filio, quia identificatur cum paternitate, quæ opponitur filiationi; & similiter essentia non posset esse in Fi-

lio, aut Spiritu sancto, quia identificatur cum paternitate, quæ distinguitur realiter à filiatione & spiratione passiva.

Respondent alij, paternitatem & spirationem passivam distingui, quia sunt in distinctis suppositis. At neq; hoc latet, cit, nam etiam spiratio actiua est in distinctis suppositis, & mirum in Patre & Filio, & tamen est vna & eadem in vtroque. Et ipsa essentia nonne est in tribus suppositis re distinctis & tamen est vna & eadem in omnibus? Et præterea ipsa supposita, id est, Pater & Spiritus sanctus non sunt opposita propriè, ergo non omnis distinctio oritur ex oppositione.

Respondet alij, paternitatem & spirationem passivam esse opposita virtualiter; quia paternitas fundatur in productione notitiæ, spiratio passiva in productione amoris, quæ productiones oppositæ sunt, cum includant relationes originis. nam amor ex cognitione nascitur. At contra. Nam amor non oritur ex cognitione effectivè, intellectus cum seolum proponit obiectum voluntati. non autem est distinctio realis necessariò ponenda inter obiectum & actum, ut patet in Deo, vbi essentia est obiectum cognitionis & amoris, & non distinguitur à cognitione & amore.

Respondeo igitur, paternitatem non opponi spirationi passivæ: & tamen distingui ab ea ratione alicuius oppositæ relationis. Est enim obseruandum, cum duæ relationes opponuntur, non solum ipsas distingui, sed etiam proprie ipsas distingui ipsa supposita relatiua. Itaq; non solum distinguitur spiratio actiua & passiva, sed etiam distinguuntur spirator & spiratus. & quia ista relatiua sunt personæ subsistentes, sequenter distinguuntur proprietates constitutiuae huius personarum; alioqui vna esset alia.

Quoniam igitur paternitas est constitutiua personæ spirantis, necessariò distinguitur à spiratione passiva, quæ constitutiua personæ spiratæ, alioqui Spiritus sanctus à Patre procederet. nam à Patre procedit, & ipse esset Pater, si distingueretur paternitas & spiratio passiva. Idem dicendum de filiatione, quæ distinguitur à spiratione passiva, quia filius constituit personam Filij, & proinde spiratoris, si à Filio procedit Spiritus sanctus: spiratio autem passiva constitutiua personæ spirati. Opponuntur autem spirator & spiratus, si aliqua distinguuntur in Deo, quæ non opponuntur relationi.

sed ratio distinctionis semper est aliqua oppositio relatiua, quæ si tollatur, nulla remanet distinctio.

Dices, si Spiritus non procederet à Patre, sed à solo Filio, nulla esset oppositio relatiua inter Patrem & Spiritum, & tamen ab eo distingueretur. nam alioqui Spiritus esset Pater, & sic produceret suum auctore, id est, Filium. RESPONDEO, non posse vlllo modo tolli à Patre spirationem actiuam, nisi tollatur etiam à Filio; nam si Filius spirat Spiritum sanctum, eo ipso etiam Pater spirat, saltem mediatè, & sic mediatè opponitur Spiritui sancto; at si tollatur à Filio spiratio actiua, non necessariò tollitur à Patre, sed tunc non distingueretur Filius à Spiritu sancto. Quòd si fingamus tolli ab utroque, tollitur etiam ipsa processio Spiritus sancti, atque aded ipse Spiritus sanctus.

ALIA est obiectio aduersus eandem nostram rationem; generari & spirari sunt duo modi productionis planè incompossibiles, & in eis fundantur relationes incompossibiles, etiam si nullo modo sint oppositæ, vt patet, quia nihil potest bis produci, aut duobus modis produci; & idem testantur exempla; nam nemo potest gignere Filium per naturam, & eundem producere ex arte, & facere vt sit idem Filius, & statua, etiam si non opponantur hæc vlllo modo. Accedit etiam S. ANSELMI auctoritas, qui libro de processione Spiritus sancti, cap. 1. ait: *Quoniam adhuc non constat, an Spiritus de Filio procedat, aliam causam distinctionis eorum esse assignandam, & hanc esse, quia Filius nascendo, Spiritus procedendo producitur.*

RESPONDEO, quæ sunt in creaturis multa & diuisa, in Deo esse vnum & simplex, modò non impediat oppositio. Vnde si à Filio non procederet actiuè Spiritus sanctus, sine dubio generari & spirari non essent duo modi, sed vnus realiter, qui tamen distingui possent ratione. Nam sicut in Deo idem sunt intellectus & voluntas, intelligere & velle, idem etiam esse possent verbum & amor, nisi vnum ab altero verè procederet: & sicut non repugnat vni personæ, vt sit dicens & amans, seu Pater & spirator, ita non repugnat vni personæ, vt sit verbum & amor, Filius & Spiritus sanctus.

Adde, quod non deest etiam exemplum in creaturis, nam gignere & docere sunt diuersissima formaliter; & similiter

relationes Patris & Filij plurimum differunt à relationibus doctoris & discipuli, & tamen vnus & idem potest esse pater & doctor respectu eiusdem, qui erit filius & discipulus eius. Quando autem id non videmus, vt in illo exemplo de filio & statua, id accidit, propter multiplicationem & distinctionem materiæ, non propter impossibilitatem relationum.

Ratio ergo S. Thomæ solidissima est, & deducta ex fundamentis fidei: & præterea est communis Patrum doctrina, quod sanè Scotus non aduertit. Nam NAZIANZENSIS rat. 5. de Theologia, solùm agnoscit, distinctionem ob relationes originis. NYSSENSIS in fine libri ad Ablabium, solùm dicit, distinguere in Deo personas per esse causam & effectum, quod est idem cum præcedente sententia. AVESTINVS lib. 7. Trinit. cap. vlt. & lib. 15. ca. 14. solùm vult distinguere personas per hoc, quod vna est ad aliam. BOETIVS lib. de Trinit. cap. 12. *Sola*, inquit, *relatio multiplicat Trinitatem*. ANSELMVS lib. de processione Spiritus sancti, cap. 2. omnia dicit esse vnum, vbi non obuiat relationum oppositio. RICARDVS lib. 2. de Trinitate, dicit, distinctionem personarum certis numero producentium, quia vna persona producit, non producit; alia producit, & producit; tertia producit, & non producit.

Ex his ad locum ex Anselmo citatum facile est respondere, Anselmus enim in 1. & 2. capite exponit ea, in quibus nec cum Græcis convenimus, quorum vnum est, quod Filius à Spiritu sancto distinguatur, quia vnus nascendo, alter procedendo accipit esse. Deinde autem ostendit, non posse esse hos duos modos distinctos, nisi Spiritus sanctus sit à Filio, quia omnia sunt vnum, vbi non obuiat relationis oppositio. Superest iam, vt argumenta Græcorum breuiter proponamus, & confutemus.

CAPVT XXVII.

Soluuntur argumenta Græcorum.

PRIMUM argumentum sumunt ex illis verbis Ioan. 15. *Cum Venerit Paracletus, quem ego misi ad vos à Patre Spiritum Veritatis, qui à Patre procedit. Cum enim tam disertè Dominus dixisset Spiritum*